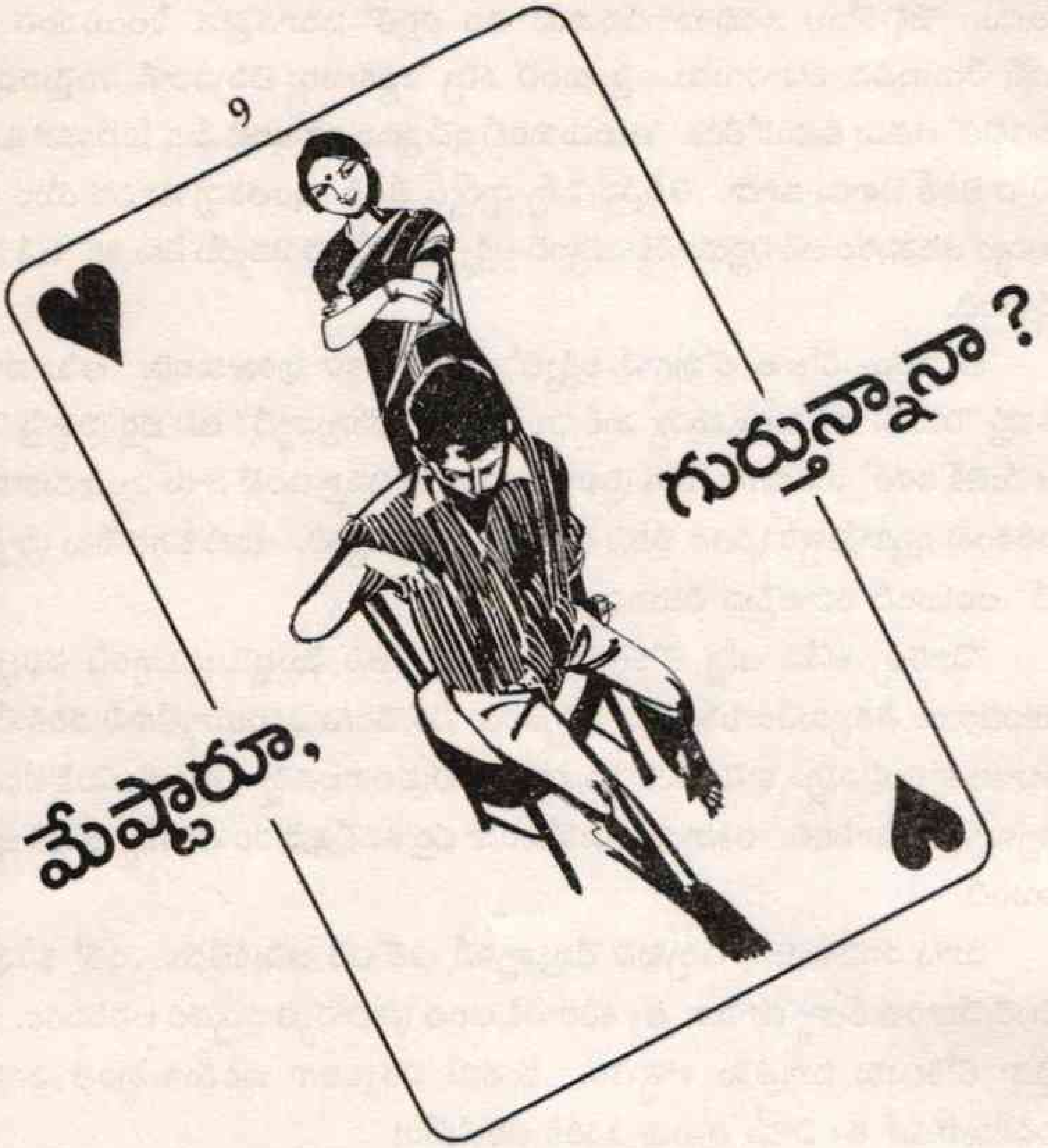

వయసు గడచిన కొద్దీ ఎన్నెన్నో విషయాలు మరుగున పడిపోతూంటాయి. రెండేళ్ల క్రింద అయిన ఆ హైదరాబాదు అనుభవం మాత్రం సీతారామయ్య ఎన్ని జన్మలైనా ఏమరలేనిది. అసలు ఈ గొడవంతా సుగుణమణి ఉత్తరంతో మొదలైంది. 'మేష్టారూ, నేను గుర్తున్నానా!' అనుకుంటూ ఆ లెటరు ఇలా సాగింది:

"మీరు రాజాస్ హైస్కూల్లో లెక్కలు చెప్పేటప్పుడు ఆడపిల్లల బెంచీలో మొదటి ప్లేసు నాదే. బొత్తిగా పీలగా ఉండే దాన్నని రోజు కో పేరు పెట్టి ఏడిపించేవారు. మీ దిష్టే తగిలింది. పిప్పళ్ల బస్తాలా తయారయ్యా నిప్పుడు. చూస్తే గుర్తే పట్టలేరేమో ... అయినా ఆడదాన్లో మార్పు రావడానికి ఎన్నాళ్లు కావాలి ! ఒకటా, రెండా మనం కలుసుకుని పాతికేళ్లు గడిచాయి! మీరు మాత్రం ఎన్నేళ్లయినా ఒక్కలా ఉండగలరని నాకు నమ్మకముంది. ఇంతకాలం గడచినా రాసే కథలు ఆపలేదు కదా మీరు ! రాసే కథల్లో మీరు నమ్మిన విలువల్ని ఏనాడూ ఎత్తి చూపకుండా ఊరుకోలేదు కదా! ఇంతటి స్థిరమైన వ్యక్తిత్వం గల మీలో గుర్తు పట్టలేనంత మార్పొచ్చిందని నన్నెలా

ఊహించమంటారు ! ఎంత దూరంగా ఉన్నా మీ కథలు చదువుతూంటే మీతో మాటాడుతూన్నట్టే ఉంటుంది కద ! ఆ చనువుతోనే కదా ఇంత ఫ్రీగా మీ కివాళ రాయగల్గుతున్నది."

కళ్లజోడు తీసి ఎడం చేత్తో పట్టుకుని ఓ సారి కళ్లు మూసుకుని ఎంత సేపు ఆలోచించినా ఆ అమ్మాయి ఎవరో గుర్తు రాలేదు సీతారామయ్యకి. గుర్తు రానందుకు విచారమూ కలగలేదు. క్లాసులో బాగా పాఠాలు చెప్పే మేష్టారే మంచి కథలు రాయగలడని పేరు తెచ్చుకుంటే అభిమానించే శిష్యకోటి సంఖ్యకి అంతుండదు. ఎవరైతేనేం, మరో ఆత్మీయురాలు. ఇంతకీ ఉన్నట్టుండి ఇప్పుడెందుకు రాసిందో!

"ఎన్నాళ్లయినా మీ కథలు ఎంత చురుగ్గా చమత్కారంగా ఉంటాయి మేష్టారూ ! నేనూ ఏదో అప్పుడప్పుడు ఒకటీ అరా రాస్తుంటానని మీరు గమనించే ఉంటారు. మీ శిష్యరికం ఊరికే పోతుందా! 'అనుకున్నది జరిగేనా!' అనే నా వారపత్రిక సీరియల్ నవల ఈ మధ్యే అచ్చు వేయించాము. దాని కాపీ వేరే రిజిస్టరు పోస్టులో పంపుతున్నాను. దాన్ని మీ చేతుల మీదుగా ఆవిష్కరింపజెయ్యాలనీ, మీ ఆశీర్వాదం పొందాలనీ, మిమ్మల్ని సన్మానించాలనీ నా కోరిక. తప్పక తీరుస్తారుగా!"

.... అలా మొదలయింది సుగుణమణి ఉత్తరాల పరంపర. మరీ పెద్ద సంఖ్య కాదు గాని త నా ఊరు వెళ్లేలోగా మరో రెండు ఉత్తరాలు రాసింది. తను తప్పక వస్తానని రాయడం కాదు గాని ఇంకెన్నెన్నో ఆంతరంగిక విషయాలు తెలియజేసింది.

"నీ ఉత్తరం చదివితే నీ ఎదురుగుండా కూచుని నీ కబుర్లు వింటున్నట్టుంది సుగుణా! ఇంతటి చైతన్యం లేఖలోనే నింపిన దానివి నువ్వేదో గుమ్మాలు పట్టకుండా తయారయావంటే ఎవరు నమ్ముతారు? ఇకనేనా! నువ్వు చెప్పినట్టు, నేను కథల్లో చెక్కుతున్నట్టు, చెక్కు చెదరకుండా ఉన్నమాట నిజమే, నువ్వే చూస్తావుగా!"

సీతారామయ్య మొహమాట పడి అలా రాశాడు గాని అరవై ఏళ్లు దాటిన అతని శరీరానికి ధూర్జటి 'కాళహస్తీశ్వర శతకం' లో చెప్పిన అన్ని 'వింతలూ' వచ్చి పడ్డాయి. అదృష్టవశాత్తూ ఆరోగ్యానికి ఢోకా లేదు. మొహం నిండా ముడతలూ, టకప్‌లా లాకప్ అవడానికి ఇష్టపడని చిరు బొజ్జా పరిశీలనగా చూస్తే గుట్టు రట్టు కాక మానదు. పళ్లు కట్టించుకున్నాడు గనక, జుత్తుతోపాటు రెప్పలకి 'డై' ఎప్పుడూ వాడే నాడై ఉన్నాడు గనక, పరాగ్గా చూస్తే పదేళ్లు తక్కువని భ్రమపడడం సహజమే. అదిగాక అతను 'బతకనేర్చిన బడిపంతులు'. యు.జి.సి. స్కేలు మీద రిటైరైన అదృష్టవంతుడు. ఉద్యోగ విరమణ చేసినా కథలూ, ట్యూషన్లూ మానని 'టు ఇన్ ఒన్' సరుకు. ఎన్నాళ్లైనా కట్టుదిట్టంగా ఉండగలనని తొడకొట్టడంలో ఆశ్చర్య మేముంది!

"మీతో ఏదో మాటాడాలట. ఎదురింటి సుందరమ్మ వదిన వస్తే పావు గంటై వీధి వరండాలో కూచోబెట్టాను. మీ రెంతకీ తలుపు తియ్యకపోయిరి. ఆవిణ్ణి మరో మారు రమ్మందునా!" అంది, తలుపు కాస్త వారగా తీసి, సీతారామయ్య భార్య మాణిక్యాంబ.

"ఆ మాట వేరే చెప్పాలా!" అంటే దఢాలున తలుపు వేసుకుని లోపల అడ్డ గడియ పెట్టేసుకున్నాడు. "ఈ ఆడంగులకి ఏదైనా ఉంటుంది, హూమోపతీ మాత్రంత బుర్ర తప్ప!" అని విసుక్కున్నాడు.

"విసుక్కున్నా ంటే విసుక్కోనా మరి! రాజధాని వెడితే లక్షా యాభై పనులు చక్కబెట్టుకు రావొచ్చు! ప్రేమతో పిలిచింది గనక రానూ పోనూ ఫస్టు క్లాసు రైలు ఛార్జీలు ఎలాగా ఇస్తుంది. ఛార్జీ పంపితే పంపింది గాని మొదటి తరగతిలోనే ప్రయాణం చేసి తీరాలని ఏ రైలూ పట్టు పట్టదు కదా ! అందులో ఈ మధ్య ఛార్జీలు బ్రహ్మాండంగా పెంచారు. రైల్వే జనా సుఖినోభవంతు! బోల్డంత మిగులుస్తుంది. పైగా ఇన్నేళ్లకి ఆమె ఇష్ట కార్యమ్మీద దిగుతున్న ఇష్ట దైవం తను ! ఆ సుగుణమణి ఎవరో అడుగులకి మడుగు లొత్తదా ! సన్మానం చేసి పట్టు వస్త్రాలైనా సమర్పించదా! ఎంత చవకరకం పట్టయినా వెయ్యికి పై మెట్టే కదా ! అదృష్టం ఇన్ని రకాలుగా అందలం ఎక్కిస్తానని కూచుంటే ఎందరు సుందరమ్మలు తనని కిందకి లాగగలరు!"

'అన్నయ్య గారూ ! మీరు హైదరాబాదు వెడుతున్నారటగా?'

నలభై ఏళ్లుగా నలభీమపాకం ఎడం చేత్తో వండి పారేస్తోంది, మాణిక్యాంబ. కాని ... అంతవరకేనా పతివ్రతా ధర్మం ! మగని మనసు కనిపెట్టని ముత్తైదు ఉంటే మొగుడి బతుకు విడిఖైదు కదూ ! ఇంకా తను గట్టిగా అనుకున్నాడో లేదో హైదరాబాదు సమాచారం అప్పుడే ఊరంతా ప్రచారం కావాలా ! సీతారామయ్య నిట్టూరుస్తూ తలుపు తీశాడు. సుందరమ్మ మరో మారు తన గోడు వెళ్లబోసుకుంది.

సుందరమ్మ దంపతులకి అయిదుగురు ఆడపిల్లల తర్వాత కుల 'మాపకుడు' గురుమూర్తి ఉదయించాడు. ఆడపిల్లల్ని సాగనంపే సరికే ఆ దంపతులు అన్నీ హరించుకుపోయి ఆశలన్నీ అబ్బాయి మీదే పెట్టుకున్నారు. కుర్రాడు కండలు పెంచాడు గాని కన్న వారి కే విధంగానూ అండదండలుగా నిలవలేకపోయాడు. అప్రయోజకుడైనా మగాడనే క్వాలిఫికేషన్ ఉంది గనక కాస్త ఆలస్యంగానైనా పెళ్లయింది. 'పెళ్లయాక పిల్లల్ని కనకుండా ఉంటే ఎవరే మనుకుంటారో ఏమో' అని గురు మూర్తి రెండేళ్లలో వారి కుటుంబ సభ్యుల సంఖ్యకి మరో ముగ్గుర్ని కలిపాడు. మంచం మీద నిత్య మగతలో పడి ఉండే గురుమూర్తి తండ్రికి ఏం జరిగినా చీమకుట్టినట్లుండే అవకాశం ఎప్పుడూ లేదు. ఇందరు జీవుల్ని మేపలేక సుందరమ్మ మాత్రం ఏ వేళా 'లబోదిబో' మంటూనే ఉంటుంది!

"ఆ రోజుల్లో మాకు చెప్పేవాళ్లు లేక, బుద్ధీ జ్ఞానం లేక, ఇంతగా భూభారం పెంచాం. అంతకంతా అనుభవిస్తున్నాం. ఇప్పు డిన్నిరకాలు వస్తున్నాయి. మా అబ్బాయి గాడికి రాదే మండీ బుద్ధి? కన్నతల్లిని, నేను చెప్పుకుంటే బావుండదనుకోండి, ఏం చెయ్యను మరి! భారీగా శరీరాన్నైతే పెంచాడు గాని దమ్మిడీ అంత ధైర్యం లేదండి మా వాడికి! మాత్ర వేసుకోమంటేనే అదో పరలోక యాత్రలా భయపడిపోతాడే బిడ్డ, వీడికి ఆపరేషను ఎలా చేయించను ! పిల్లలు పుట్టకుండా ఆపరేషనుకి మా కోడలు పిల్ల సిద్ధమే కాని అది ఆసుపత్రిలో చేరితే ఇంటి దగ్గిర ఆ ముసలాయన్ని ఎవరు చూస్తారు, ఈ పసివెధవల్ని ఎవరు సాకుతారు? అన్నయ్య గారూ, మామూలు బుర్ర కాదు మీది, మమ్మల్నెలా గట్టెక్కిస్తార ...."

ఇదీ నివేదన.

సీతారామయ్య గారి ఇద్దరు కొడుకులూ అమెరికాలో పెద్ద పెద్ద ఉద్యోగాల్లో వాళ్ల పిల్లా పాపల్తో హాయిగా ఉన్నారు. తన 'కరెక్ట్ ప్లానింగ్'కి రోజు కో సారైనా తనని అభినందించుకుంటూ

ఉంటాడు ఆయన. ఒంటరితనంతో, మనిషి కోసం వాచిపోయిన మనసుతో, రోజుకి ఓ యాభై సార్లైనా మొగుణ్ణి తిడుతూ ఉంటుంది మాణిక్యాంబ. 'ఇదేనా కులస్త్రీ ధర్మం?' అనే భర్త ప్రశ్నకి 'అవును. ఇదే, ఇదే!' అని తిరగబడుతూ ఉంటుంది, కలతపడ్డ ఆమె కన్నతల్లి మనసు!

ఇప్పుడు సుందరమ్మ గారు తెచ్చిన డేంజరస్ న్యూస్ వేరు. కోడలు మళ్లీ నీళ్లోసుకుందేమోనని అనుమానం. "ఇక్కడ దీనికి ఏ ఇంగువో మింగబెట్టి కడుపు తీయించేస్తాను గాని ఈ లోగా మీరు మా వాణ్ణి, ఎలాగా హైదరాబాదు వెడుతున్నారు గనక తీసికెళ్లి అదేదో అయిందనిపించి తీసుకురాక తప్పదు అన్నయ్య గారూ...." అంటూ అటూ ఇటూ చూసి పమిట చెంగు ముడి విప్పి ఓ ఉంగరం చేతిలో పెట్టింది, రైలు కర్చుల కని. దాని బరువు అరచేతిలో ఓ సారి అనుభవించాక, మరి కాదనడం సబబు కాదనిపించింది ఆ కెరీరిస్టుకి.

ఆమె వెళ్లిపోయాక, ఉంగరాన్ని బీరువాలో జాగ్రత్త చేసి సుగణమణి ఉత్తరాన్ని మళ్లీ చదువుకున్నాడు.

"మా ఆయన నా కథా రచనని ప్రోత్సహిస్తాడా అని అడిగారు. ఏం చెప్పమన్నారు! పెద్దగా ఒకరి కొకరం అడ్డురాము గాని మావి భిన్న దృక్పథాలు. పిల్లలతో ఇల్లు నిండిపోవా లనుంటుంది నాకు. 'భగవంతు డింత ఇచ్చాడు కదా, ఎందరు పిల్లలైతేనేం!' అనే నా వాదన ఆయన ఒప్పుకోరు. ఇలా బిడ్డ కానుపు అయిందో లేదో నాకు ట్యూబెక్టమీ కాక ఆయనా వేసక్టమీ చేయించుకున్నారు. డబుల్ జాగ్రత్తట! అదృష్టవశాత్తూ మా మోహన్ బాగా ఎదిగి వృద్ధిలోకి వచ్చాడు గాని ఏదైనా తేడా వస్తే ఏమైపోదుం చెప్పండి! పైగా అదో సాంఘిక బాధ్యతంటూ వాదిస్తారు మా వారు! అన్నట్టు మీకు చెప్పనే లేదు కాబోలు - మా వారు ఫేమిలీ ప్లానింగ్ డాక్టరు ! వారానికి ఇన్ని వందల ఆపరేషన్లు చేసి తీరాలని ఆయన పట్టుదల! 'విచక్షణ లేకుండా ఇలాంటివి చేసి పారేస్తే గాని మనం ఎలాంటి ప్రగతీ సాధించలేం' అంటారు. 'సంజయ్‌గాంధీ నర్సింగ్ హూమ్' అని మా హాస్పిటల్‌కి పేరు పెట్టుకున్నారు కూడా!"

ఉత్తరం చదవడం ముగించి ఆలోచనలో పడ్డాడు సీతారామయ్య. కలసి వచ్చే కాలం కాకపోతే పుస్తకావిష్కరణకి తనని పిలిచి సన్మానించే నవలా రచయిత్రి భర్తే డాక్టరయి ఉండడ మేమిటి! ఈ గురుమూర్తికి ఏదో మంచిమాట చెప్పి తనతో రైలెక్కించి ఆ డాక్టరుకి అప్ప చెబితే ఆ 'కోత పని' కాస్తా పూర్తి చేస్తాడాయన. వాళ్ల పని చేసి పెడుతున్నాడు గనక ఆ తర్వాత ఉంగరం పెట్టుకు తిరిగినా అంతరాత్మ అట్టే బాధించదు.

తన కథలంటే పడి చచ్చే గురుమూర్తిని రప్పించి బోధపరచాడు సీతారామయ్య. అలా బోధపరుస్తున్నప్పుడు పక్క నున్న బీరువాలోని నిలువు టద్దంలోని తమ ప్రతిబింబాలు చూసి గతుక్కుమన్నాడు. ఇద్దరూ ఇంచుమించు ఒకే ఒడ్డూ పొడవూ. తన కున్న కళ్లజోడు తీసేస్తే ఎవరి వయసెంతో బాగా పరిశీలిస్తే గాని చెప్పడం కష్టం. తన చిన్న కొడుకు వయసు వాడితో తనూ సరిసమానంగా ఉండడం సీతారామయ్య కెంతో గర్వం కలిగించింది. కాస్సేపటికి తమాయించుకుని 'తనతో గురుమూర్తిని హైదరాబాదు తీసికెళ్లి అన్నీ చూపించదలుచుకున్నా'నని చెప్పాడు. "నీకూ పిల్ల ల్నిక ఆపు చెయ్యాలని ఉందని తెలుసు. ఆపరేషను చెయ్యకుండా ఏదో భస్మం లాంటిది ఇస్తా డక్కడ నాకు తెలిసిన ఓ మౌల్వీ. ఎందరికో ఇచ్చాడు. అభ్యంతరం లేకపోతే నీకూ ఇచ్చేలా

చూస్తా" అంటూ గురుమూర్తిని ఒప్పించాడు.

ఈలోగా సుగుణమణిని నుంచి ఉత్తరం రానే వచ్చింది : "ఇన్ని కథలు రాసినా ఎక్కడా ఫోటో పడకుండా తప్పించుకున్నారు కదూ ! ఇప్పుడు మమ్మల్ని తప్పించుకోలేరు లెండి. వచ్చాక ఎన్ని ఫోటోలు తీస్తానో చూస్తారుగా ! మీరు ఇరవై అయిదు గోదావరి ఎక్స్‌ప్రెస్‌కి వస్తున్నామని రాశారు. నాంపల్లి స్టేషన్లో బాగా రష్‌గా ఉంటుంది కదా, మిమ్మల్ని పోల్చుకోలేమని కాదు. చాలా ఏళ్లైపోయింది కదా ... మిమ్మ ల్నెలా గుర్తు పట్టాలో ఏదైనా తిరుగులేని ఆచూకీ ఇవ్వండి మేష్టారూ! కల్పనా సార్వభౌములు. మీకు చెప్పాలా?"

ఉబ్బి తబ్బిబ్బౌతూ సీతారామయ్య వెంటనే జవాబు రాశాడు.

" 'అనుకున్నది జరిగేనా!' అనే నీ పుస్తకం ఉంది కదా, అది ఈ చేత్తో పట్టుకుంటాను. కళ్లజోడు తీసి రెండో చేత్తో పట్టుకుంటాను. అలా పట్టుకున్న ఒడ్డూ పొడుగూ మనిషి మీ మేష్టరేనని గుర్తుంచుకో. ఇంకో ముఖ్య విషయం. నువ్వు నా కెలాగా జీవితాంతం గుర్తుండే సత్కారం చేస్తావు. దానికి కాదు. మా పొరుగిం టాయన కొడుకుని నా కూడా తీసుకొస్తున్నాను. వాడికి కూడా సత్కారం జరగాలి. మీ ఆయన ద్వారా! ఫేమిలీ ప్లానింగ్ ఆపరేషన్. ఎర్ర కారులో రౌడీలతో తిరిగే నీ మొగుడు కేసు దొరికితే మరి వదలడని నాకు తెలుసు. ఎంత అడ్డుపెట్టినా ఏం చెప్పినా వినకుండా ఈ 'సత్కార్యం' మీ ఆయన వల్ల తప్పక జరుగుతుందనే ఆశతో కేండిడేటుని నాతో తీసుకొస్తున్నాను. నీ నీలం రంగు కారులోకి రప్పించుకుని న న్నెలాగా గుర్తు పట్టి సన్మానించుకుంటావు. అవునా?"

అనుకున్నట్టే గురుమూర్తితో సహా సీతారామయ్య గోదావరి ఎక్స్‌ప్రెస్‌లో బయలుదేరి నాంపల్లి స్టేషన్లో దిగాడు. తను సెకండ్ క్లాస్‌లో దిగినట్టు వాళ్లకి తెలీకుడదని స్టేషన్ రాగానే ఇంచుమించు జంప్ చేశారు ఇద్దరూ. సమీపంలోని ఫస్టు క్లాసు వైపు నడిచారు. ఓ గుమ్మం లోంచి ఎక్కి మరో గుమ్మంలోకి దిగాలని. అంత హడావిడిలోనూ సీతారామయ్య ఓ చేత్తో నవలా మరో చేత్తో కళ్లజోడూ వదల్లేదు. అయితే దిగే కంగారులో రెండూ కింద పడిపోయాయి. పక్కనున్న గురుమూర్తి అవి రెండూ తీసి చెరో చేత్తో పట్టుకున్నాడు. సరిగ్గా అదే సమయంలో సుగుణమణీ, డాక్టర్జీ అక్కడి కొచ్చారు. ఆ చిరు చీకటిలో, తొడ తొక్కిడిలో వాళ్లేం చెప్పినా వినవలసిన అవసరం వాళ్లకి కనపడలేదు. గురుమూర్తి బ్లూ కార్‌లోనూ, సీతారామయ్య రౌడీల మధ్యగా రెడ్ కారులోనూ వారికి జరిగే 'సత్కారాల' వైపు దూసుకుపోతున్నారు !

(ఆంధ్రప్రభ వారపత్రిక, ఏప్రిల్ 20-26, 1994)

✿